

Riksarkivets hållbarhetsrapport 2023

1. Ledningens godkännande av hållbarhetsrapporten

Tillsammans med andra myndigheter ser Riksarkivet till att Finlands litterära kulturarv lagras digitalt och blir allt mer tillgängligt för en större publik. Den förbättrade användbarheten av materialet stöder den multidisciplinära forskningsverksamheten, den kunskapsbaserade verksamheten och bildningen. Detta ökar jämlikhet och delaktighet, stärker demokratin, skapar förutsättningar för ett meningsfullt liv och stöder ett förtroende för samhällsinstitutioner.

Sett ur sitt eget perspektiv valde Riksarkivet följande mål som de viktigaste målen för hållbar utveckling i enlighet med [FN:s Agenda 2030](#):

- Fred, rättvisa och god förvaltning (mål 16)
- God utbildning (mål 4)
- Mänskligt arbete och ekonomisk tillväxt (mål 8)
- Klimatåtgärder (mål 13)
- Samarbete och partnerskap (mål 17)

För dessa mål och deras delmål fastställdes mätare med vilka det går att mäta hur det målinriktade arbetet framskrider.

Riksarkivets grundläggande verksamhet överensstämmer med målen för hållbar utveckling. Riksarkivet lägger grunden för förverkligandet av offentlighet, öppenhet, god förvaltning och demokrati i det finländska samhället. I och med digitaliseringen ökar Riksarkivets effektivitet i enlighet med en hållbar utveckling, då materialet blir allt lättare att utnyttja. Tillgången till oföränderlig information stärker förtroendet för myndigheter och stöder därmed det civila samhället och den sociala freden.

Under 2023 fortsatte Riksarkivet att satsa på beredskapsarbete med anledning av det anfallskrig som Ryssland startade 2022. Samarbete för att skydda det nationella dokumentära kulturarvet genomfördes också internationellt. Utbildningsaktiviteter genomfördes för att förbättra säkerhetskunskaperna hos vår personal.

Hållbar utveckling beaktas i allt beslutsfattande vid Riksarkivet, som leder teman som en del av de allmänna styrningsprocesserna. Åtgärder för hållbar utveckling har integrerats i de operativa och ekonomiska planeringsprocesserna.

Hållbar utveckling kräver ökad kunskap samt ökad medvetenhet och kunnighet inom hållbarhet. På Riksarkivet koordineras detta arbete av Strategi- och kompetenstjänsterna. Dessutom

samarbetar man med kompisverken inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde.

Riksarkivet har fastställt personliga mål för hållbar utveckling för hela personalen sedan år 2021. Vid mål- och utvecklingsdiskussionerna för år 2023 kom man överens om ett personligt mål för hållbar utveckling för varje riksarkivarie.

Vår gemensamma uppfattning om hur Riksarkivet kan bidra till en hållbar utveckling har stärkts. Med rätt åtgärder kommer Riksarkivets positiva prägel att öka och dess miljövtryck att minska.

2. Riksarkivets uppgifter och värden

Riksarkivets uppdrag är att säkerställa att handlingar som hör till det nationella kulturarvet bevaras och finns tillgängliga och att främja deras användning i branschöverskridande forskningssyfte. Riksarkivet främjar informationshantering som grundar sig på artificiell intelligens och nya vetenskapliga metoder samt fri tillgång till dokumentinformation tillsammans med sina kunder. Riksarkivet fungerar på undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde med hela landet som verksamhetsområde.

De värderingar som styr Riksarkivets verksamhet är öppenhet och förtroende, opartiskhet och oavhängighet. Värdena stöder en hållbar utveckling.

3. Hållbara administrationsrutiner

En hållbar utveckling har beaktats i stor utsträckning i Riksarkivets strategi och är en integrerad del av den dagliga verksamheten. Hållbarhetsrapporteringen baserar sig på de mätare som används vid Riksarkivet. I fråga om koldioxidavtrycket baserar sig rapporteringen på uppgifter från Statskontoret och i fråga om användningen av utrymmena samt energiförbrukningen från Senatfastigheterna.

Ett viktigt värde i kulturarvet är att stärka den sociala och kulturella hållbarheten i samhället. Detta mäts genom användningen av material. Människan har ett medfött behov av att tillhöra en gemenskap och en berättelse. Riksarkivets material kan hjälpa människan att förstå sitt förflutna.

Förutom historiskt material tar Riksarkivet kontinuerligt emot digitalt och digitaliserat myndighetsmaterial. Riksarkivet ansvarar för bevarandet av information som rör medborgarnas rättssäkerhet.

4. Mål för hållbarhet

4.1. Fred, rättvisa och god förvaltning

Riksarkivet förvarar och ställer till förfogande för forskare, samfund och privatpersoner myndighets- och privatmaterial som Riksarkivet administrerar över 240 hyllkilometer av. Antalet digitaliserade filer uppgick i slutet av året till 196 miljoner. Ökningen från föregående år var 21 procentenheter. I slutet av 2023 fanns 206 miljoner digitala dokument lagrade i Riksarkivet, vilket ger totalt 734 miljoner digitala filer för olika användningsområden.

Riksarkivet lägger grunden för förverkligandet av offentlighet, öppenhet, god förvaltning och demokrati i det finländska samhället. I och med digitaliseringen ökar Riksarkivets effektivitet i enlighet med en hållbar utveckling, då materialet blir allt lättare att utnyttja. Tillgången till oföränderlig information stärker förtroendet för myndigheter och stöder därmed det civila samhället och den sociala freden.

I synnerhet tillsammans med textidentifiering ökar digitalisering tillgången på historiskt material på ett avgörande sätt. Sedan flera år tillbaka har ökningen av digitalt material återspeglats i ett minskat antal besök. Med textigenkänning omvandlas den bild som genererats vid digitaliseringen till ett textinnehåll som kan hittas via sökfunktioner. Totalt har 116,4 miljoner digitala dokument som lagrats i Riksarkivet behandlats med textigenkänning (jämfört med 96,9 miljoner föregående år). Riksarkivet öppnar också sitt material i maskinläsbart format.

Mer än hälften av det digitaliserade materialet i Riksarkivet är offentligt. Offentliga myndigheter kan använda Riksarkivets massdigitaliserade material i förvaringsfasen för sina informationstjänster. Massdigitalisering innebär att statliga myndigheters pappersdokument digitaliseras så att de blir tillgängliga i digitalt format. Pappersversionen av dokument som är yngre än 100 år och som inte har ett kulturhistoriskt värde förstörs efter digitaliseringen.

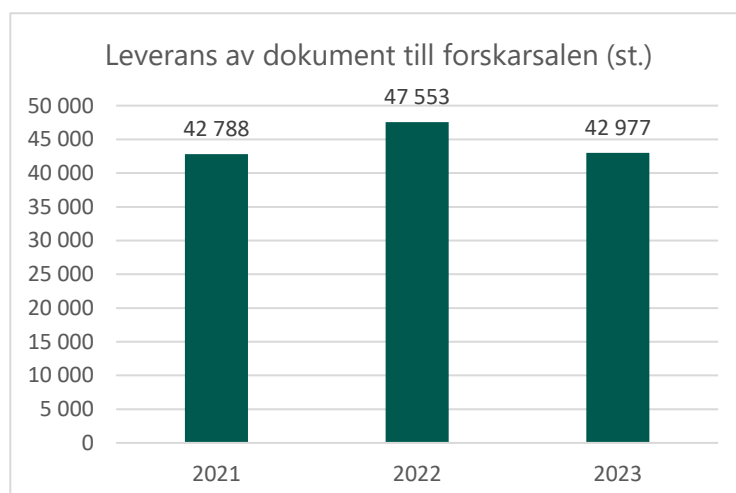
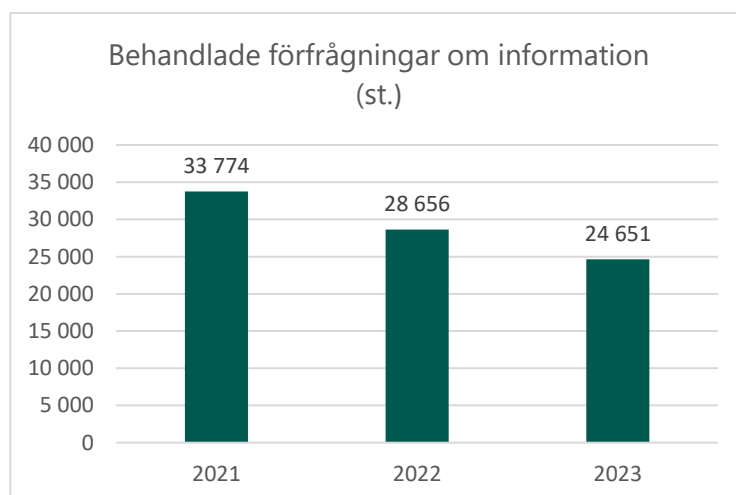
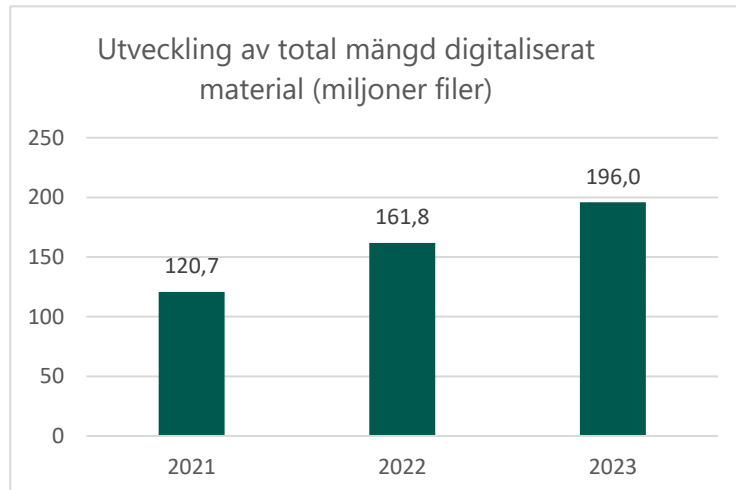
Den digitala och analoga användningen av material beskriver utvecklingen av Riksarkivets verksamhet som en verkställare av öppen och god förvaltning. Webbanvändningen av Riksarkivets digitala material har under en längre tidsperiod stigit i takt med att det digitala materialet har ökat. Sedan 2023 ingår Digihakemisto, en tjänst som upprätthålls av privata aktörer och framför allt används av släktforskare, i uppföljningen av webbanvändningen av Riksarkivets material. År 2023 besökte över 13 000 kunder forskarsalarna. Antalet besökare minskade med sex procent jämfört med föregående år. Forskarsalarnas öppettider förkortades på vissa verksamhetsställen med 20–50 % år 2023. Användningen av analoga dokument i forskarsalarna har också sjunkit jämfört med tiden före coronapandemin (år 2019 gjordes 58 019 materialbeställningar). Mängden material som levererades till forskarsalarna minskade med cirka nio procent jämfört med 2022.

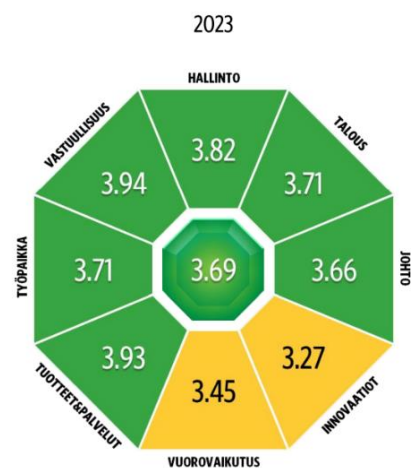
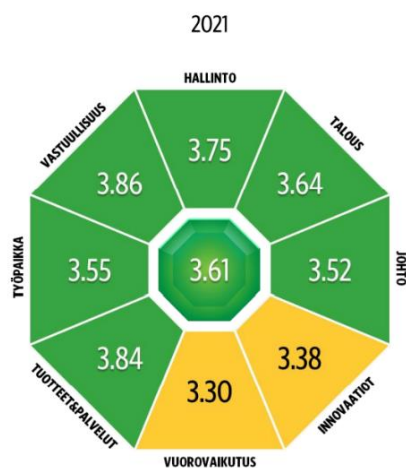
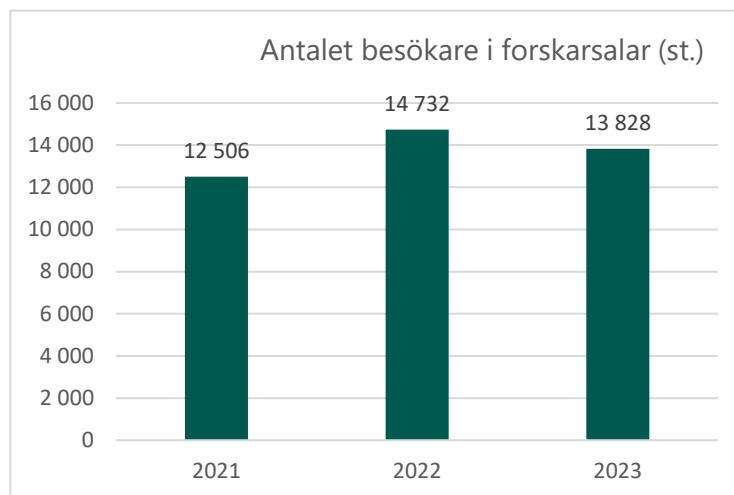
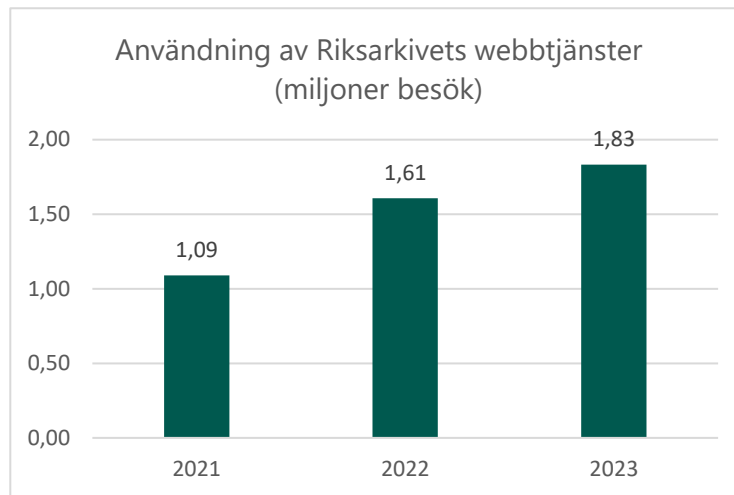
Riksarkivet betjänar också sina kunder genom att svara på förfrågningar om information (till exempel intyg, kopior eller släktutredningar). Totalt behandlades 24 651 förfrågningar om information under 2023. Antalet förfrågningar om information minskade med 12 procent jämfört med 2022. Orsaken till den minskade mängden har varit en minskad efterfrågan och strängare begränsningar för förfrågningar om information. I princip har endast förfrågningar om information som har specificerats tillräckligt i enlighet med offentlighetslagen beaktats. Artificiell intelligens har även effektiviserat besvarandet av förfrågningar om information, till exempel genom maskinell textigenkänning av registreringsbevis för fordon, som det är stor efterfrågan på.

Riksarkivet stödjer aktivt medborgarskap, civilisation, betydelsefullt liv, delaktighet, livslångt lärande och demokrati. Inverkan från Riksarkivets verksamhet är kopplad till att trygga det finländska samhällets grund, stabilitet och tillit. Tillgången till oföränderlig information stärker förtroendet för myndigheter och stöder därmed det civila samhället och den sociala freden. Finländarna litar på Riksarkivet. I undersökningen Luottamus&Maine (Förtroende&Rykte) som genomfördes 2023 placerade sig Riksarkivet i jämförelsen av offentliga organisationer på 12:e plats både gällande rykte och förtroende för organisationen. Resultaten av undersökningen har förbättrats på nästan alla delområden sedan föregående mätning.

Mätare:

- Ackumulering av digitaliserat material, miljoner filer 2021–2023
- Dokumentenheter som skickats till forskarsalen 2021–2023
- Förfrågningar om information som behandlats 2021–2023
- Användning av Riksarkivets webbtjänster 2021–2023
- Antalet besök i forskarsalarna 2021–2023
- Luottamus&Maine, källa T-Media Oy

4.2. God utbildning

Riksarkivet är en central del av den finländska forskningsinfrastrukturen. Forskning skapar en grund för utbildning av hög kvalitet. Med sina informationsresurser möjliggör Riksarkivet tvärvetenskaplig forskning samt livslångt och kontinuerligt lärande. Information och dess utnyttjande stöder samhällets förmåga till förändring och kreativ, undersökande och ansvarsfull verksamhet. Detta avtryck av Riksarkivets goda utbildning illustreras av de i punkt 4.1 angivna mätare som beskriver användning av material.

Riksarkivet är den största aktören inom arkivbranschen i Finland. Genom att främja digitaliseringen skapar Riksarkivet samtidigt ny kunskap i hela sin verksamhetsmiljö. Riksarkivet främjar arkivkunskaper i samarbete med universitet och andra utbildningsinstitutioner. År 2023 startade Riksarkivet kultursamtal om organisationens arbetskultur i syfte att utveckla gemensamma metoder och främja öppna, innovativa, undersökande och produktiva aktiviteter.

Riksarkivet sörjer för att utveckla kompetensen hos sin personal. Personalen uppmuntras att prova och göra saker på nya sätt och att förbättra organisationens och personalens färdigheter. År 2023 registrerades personliga mål för varje arkivarie gällande digitalisering, samarbete, kundfokus och hållbar utveckling i Osaava-systemet. Genom att uppmuntra personalen att prova upptäckte man till exempel nya, effektivare arbetssätt som främjar god förvaltning. I chefsarbetet används ett coachande sätt att leda. Som en del av ledningssystemet arrangeras ett månatligt chefsforum för att diskutera aktuella frågor och ge stöd i ledningsfrågor.

År 2023 genomfördes en VMBaro-undersökning om arbetstillfredsställelse på Riksarkivet. I rapporten jämförs resultaten med åren 2021 och 2019 för att få ett jämnt mätintervall och på grund av coronapandemin. År 2022 genomfördes ingen undersökning och avvikande mätare användes för hållbarhetsrapporteringen. Undersökningsresultaten sjönk jämfört med 2021, men låg på samma nivå som 2019. I början av 2023 trädde en organisatorisk omstrukturering i kraft. Personalens återhämtning från förändringsförhandlingarna hösten 2022 kräver fortfarande tid och stöd. Tillsammans med företagshälsovården och Arbetshälsoinstitutet genomförde Riksarkivet en utbildning i förändringsstöd för personalen.

Mätare:

- Möjlighet att prova och göra saker på ett nytt sätt (VMBaro)
- Stöd för underhåll och förbättring av kompetensen (VMBaro)

VMBaro	2019	2021	2023
Möjlighet att prova	3,04	3,37	3,35
Upprätthållande av kompetens	3,02	3,42	3,39

4.3. Mänskligt arbete och ekonomisk tillväxt

Genom att främja digitalisering och tillgång till öppna data skapar Riksarkivet en grund för kunskapsbaserade tjänster och ekonomi. Uppgifterna presenterades i avsnitt 4.1.

Varje år anställer Riksarkivet praktikanter, deltagare i arbetsprövning och personer som utför civiltjänstgöring. Antalet praktikanter från högskolor var 23 år 2023. Sju personer inledde sin civiltjänstgöring på Riksarkivet. Antalet deltagare i arbetsprövningar och praktikanter var likväl sju personer.

Riksarkivet genomför och utvecklar jämlikhets- och jämställdhetsarbete, vars syfte är att förebygga alla former av diskriminering och osaklig behandling samt att främja jämställdhet i arbetet. I fortsättningen kommer särskild uppmärksamhet att ägnas åt frågor som rör jämlikhet och jämställdhet.

Riksarkivets personal anser att deras arbete är meningsfullt. Upplevelsen av meningsfullhet är viktig med tanke på arbetshälsan. Samtidigt visar det att vårt arbete är förenligt med målen för en hållbar utveckling. Frågan om arbetets meningsfullhet lades till i VMBaros organisationsspecifika mätare år 2020.

Mätare:

- Arbetets meningsfullhet (VMBaro)
- Framsteg i jämlikhet och jämställdhet (VMBaro)

VMBaro	2019	2021	2023
Meningsfullhet	-	4,08	4,02

VMBaro	2019	2021	2023
Jämlikhet	3,9	4,2	3,82
Jämställdhet	3,4	4,0	3,53

4.4. Klimatåtgärder

Genom sin handledning och sina tjänster stödjer Riksarkivet myndigheternas övergång till digital arkivering. Den digitala arkiveringen minskar behovet av att bygga och underhålla ämbetsverkens och Riksarkivets arkivutrymmen. Digitalt dokumenterad information är tillgänglig oberoende av plats. Digitalisering minskar också pappersförbrukningen. Å andra sidan ökar energiförbrukningen

utanför Riksarkivet i takt med att den elektroniska användningen av material ökar. Siffrorna för Riksarkivets egen energiförbrukning presenterades i avsnitt 4.6.

4.5. Samarbete och partnerskap

Riksarkivet främjar i sin verksamhet samarbetet med aktörer inom den offentliga och privata sektorn, sammanslutningar och enskilda medborgare. Ett exempel på samarbete med den offentliga sektorn är avgiftsbelagda projekt för digitalisering och organisering av dokument. Samarbetspartner i dessa projekt är både statliga myndigheter och kommuner. Projekten har en viktig inverkan på tillgången till och användningen av information och även på kostnadsbesparingar.

Riksarkivets lagstadgade uppgift är att delta i utvecklingen av privat arkivverksamhet i samarbete med den privata arkivsektorn. Den här uppgiften är ett gott exempel på samarbete mellan den offentliga och privata sektorn. Riksarkivets mottagande av material till privata arkiv styrs av en upphandlingspolitisk arbetsfördelning som arkivaktörerna kommit överens om. På så sätt vill man garantera att materialet är representativt och att det har en ändamålsenlig placering i olika arkiv. I framtiden kommer Riksarkivet i allt högre grad att ta emot olika digitala privata arkiv, vilket återspeglar ett digitalt samhälle ur privata aktörers perspektiv.

Riksarkivet aktiverar privata gemenskaper och till och med enskilda medborgare i sin verksamhet, särskilt i anknytning till projekt för frivillig digitalisering, textidentifiering och crowdsourcing inom forskningen. År 2023 deltog 51 personer i crowdsourcingprojekt och undervisningsmaterialet ökade med 350 319 ord. Dessa projekt stärker banden mellan Riksarkivet och det civila samhället och effektiviserar arkivets verksamhet.

4.6. Riksarkivets fotspår, det vill säga verksamhetens negativa inverkan på miljön

Analog arkivverksamhet är platsintensiv. Därtill förutsätter bevarandet av material att förhållandena upprätthålls på ett energiförbrukande sätt. Upprätthållandet av fastighetshelheten förbrukar en avsevärd mängd el- och värmeenergi. Riksarkivet använder grön el, vilket avsevärt har minskat miljöavtrycket från arkivets elförbrukning. Den el som Riksarkivet använder kommer till hundra procent från förnybara energikällor. Den totala elförbrukningen har minskat med 3,6 procent. Den totala värmeförbrukningen i Riksarkivets lokaler har hållits på 2021 års nivå. Utsläppen av värmeenergi har minskat på grund av att en del fastigheter har skaffat koldioxidneutral fjärrvärme. Solpanelerna på verksamhetsstället i Tavastehus producerade 44 500 kWh energi under 2023.

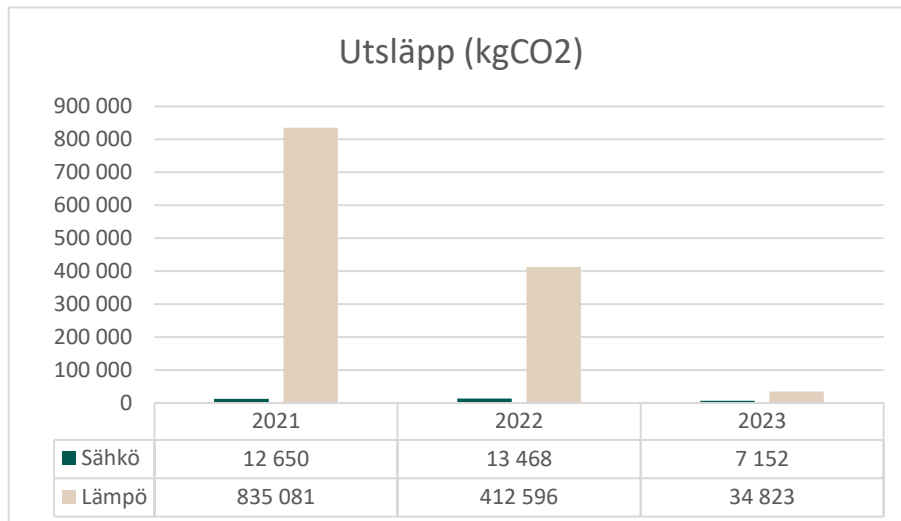
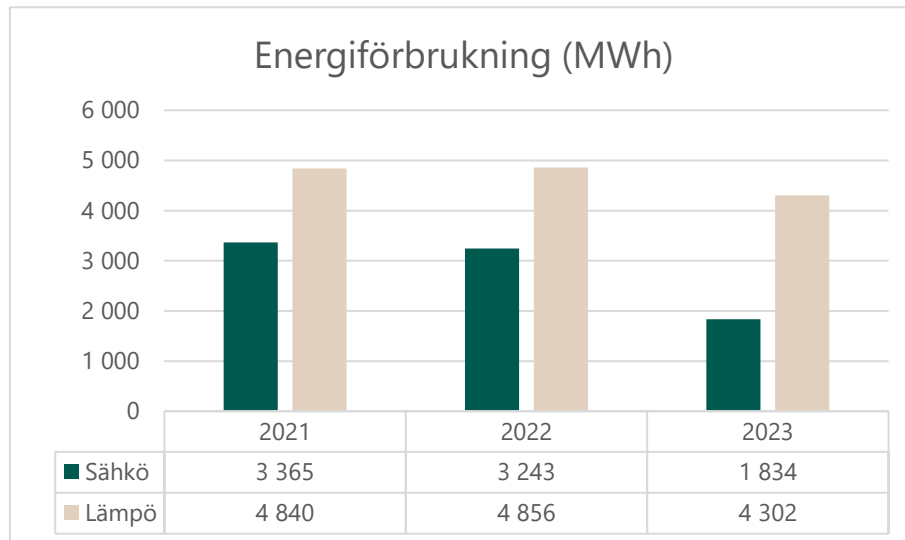
Riksarkivets verksamhetsställen är belägna i Helsingfors, Tavastehus, Joensuu, Jyväskylä, S:t Michel, Uleåborg, Åbo och Vasa. Därtill finns Samearkivet i Enare. År 2023 sysselsatte Riksarkivet 207 personårsverken.

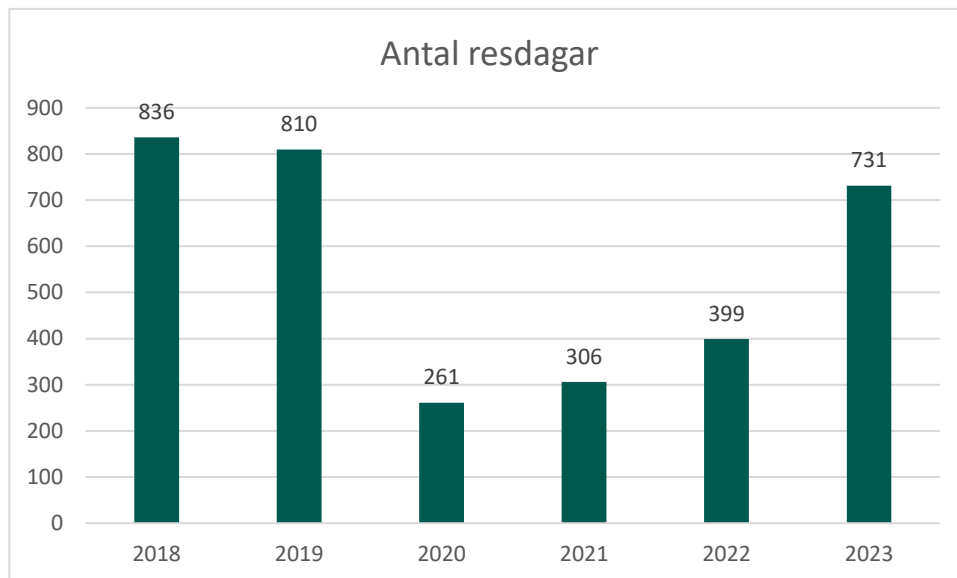
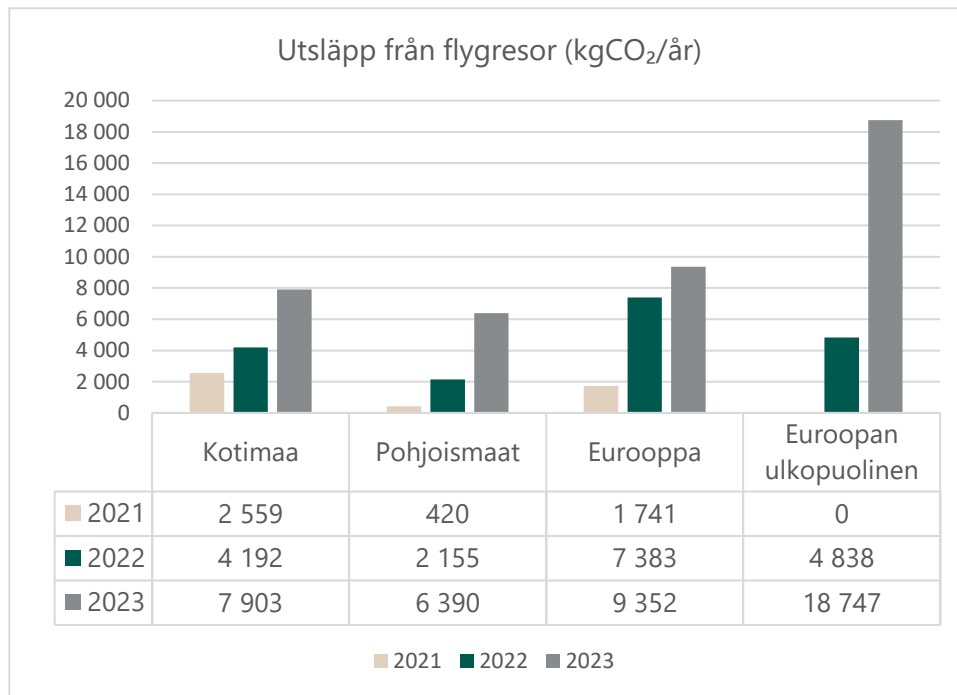
En väsentlig del av personalens miljöpåverkan beror på resor. Distansmöten och hybridarbete minskar behovet av att resa. Resandet har sedan coronapandemin nästan återgått till samma nivåer som före pandemin. Målet är dock att permanent minska resandet. Resornas miljöpåverkan mäts i form av antalet flygresor. Riksarkivet rekommenderar sin personal att om möjligt resa med tåg när de reser inom landet. Under 2023 ökade antalet resdagar markant jämfört med tidigare år. Resandet ökade framför allt på grund av att ledningen och chefer besökte verksamhetsställena till följd av den nya organisationsstrukturen. Dessutom hölls Riksarkivets första strategi- och personaldagar i Helsingfors i september, i vilka hela personalen deltog.

Senaten använder koldioxidneutral fjärrvärme med nollutsläpp och fossilfri el, så deras utsläpp är 0 kg CO₂ (enligt GHG-protokollets marknadsbaserade beräkningsregel). Senatens beräkningsprinciper för energiförbrukning och utsläpp har ändrats till följd av systembytet, vilket har en viss påverkan på jämförbarheten.

Mätare:

- Energiförbrukning 2021–2023
- Utsläpp från energiförbrukning 2021–2023
- Utsläpp från flygresor 2021–2023

5. Beskrivning av hur rapporten utarbetats

Rapporten har utarbetats av arbetsgruppen för hållbarhet i samarbete med verkets ledning. Mål och mätare har fastställts tillsammans med personalen i samband med den första hållbarhetsrapporteringen.

Generaldirektör

Päivi Happonen

Direktör

Hanna Erkkö

För kännedom

Statskontoret kirjaamo@valtiokonttori.fi

vastuulisuusraportointi@valtiokonttori.fi

Undervisnings- och kulturministeriet kirjaamo.okm@gov.fi

Riksarkivets kompetensområden och kommunikation